

Tudós fórum

A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA ERDÉLY- BEN

(Kolozsvár, 2003. november 21–22.)

Koncz Gábor

tudományos segédmunkatárs, PhD-hallgató

MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézet Debreceni Osztály
konczg@rkk.hu

Az erdélyi és a hazai magyar tudományos élet kiemelkedő jelentőségű eseményére került sor 2003. november 21–22-én a kincses városban, Kolozsvárott. A romániai magyarság nagy múltú és tekintélyes szervezete, az *Erdélyi Múzeum-Egyesület* (EME) úgy határozott, hogy a hagyományteremtés szándékával 2003. novemberétől – az egyesület alapításának évfordulóján – minden évben megszervezi *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* című rendezvényét, amelynek fontosságát jelzi, hogy az ellátott feladatkörök alapján az EME ma a romániai magyarság „kvázi tudományos akadémijának” tekinthető. A két naposra bővült konferencia lehetőséget kínált az erdélyi magyar tudományos élet eredményeinek megismertetésére, megteremtve az esélyt annak is, hogy a Romániában számos különböző helyen működő magyar tudományos műhelyek egymás közötti és az anyaországi műhelyekkel való kooperációja tovább javuljon. A tudomány napi rendezvénynek különös aktualitást adott, hogy a meghirdetett program mindenekelőtt *a régió kutatás elméletének és módszerének* kérdéskörét helyez-

te előtérbe, különös tekintettel Erdély történelmi régióira.

Az erdélyi magyar tudományos élet ügyének Magyarországon is nagy jelentőséget tulajdonítanak, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy az eseményre a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Vizi E. Szilveszter fővédnöksége alatt, valamint Berényi Dénes akadémikus, az MTA „Magyar Tudományos Külföldön” elnöki bizottság elnöke és Pomogáts Béla, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaság elnöke védnöksége mellett, s nem utolsósorban számos magyarországi intézmény és tudós szakember aktív részvételével került sor.

A rendezvény első napján a plenáris ülésnek a város történelmi központjában található, nagy időket megélt, patinás épületben, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet díszterme adott otthont. Az erdélyi és az egyetemes magyar társadalomtudomány kiemelkedő képviselője, Egyed Ákos, az EME elnöke köszöntőjében elmondta, hogy a 2003. évi konferencia elsősorban a regionális, a területi tudomány elméleti és gyakorlati kérdéseire való fokozott figye-

lemfelhívás jegyében kerül megrendezésre. A plenáris ülés előadói számos tudományterület legújabb kutatási eredményeiből adtak ízelítőt a „regionalista szemléletű” megközelítés jegyében. Elsőként Meskó Attila akadémikus, az MTA főtitkárhelyettese a 2003. november 8-10. között Budapesten megrendezett *World Science Forum – „Knowledge and Society”* tudományos világkonferencia tapasztalatait összegezte. A tudomány területén nyíló távlati lehetőségeket mutatta be az Európai Unió keretei között Berényi Dénes akadémikus. A kultúra és azon belül főként az irodalom regionális, nemzeti és európai szinten megjelenő sajátosságait ismertette Pomogáts Béla, a „magyar irodalom utazó nagykövete” *Regionális irodalom – nemzeti irodalom – európai irodalom* című tanulmánya. Az ülés levezető elnökének, Egyed Ákos *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület és Erdély, Erdély történeti régióinak kutatása* című előadása többek között Erdély történeti régióinak eddigi kutatási eredményeiről számolt be.

A magyarországi regionális tudomány elméleti és gyakorlati eredményeiről adott számot Horváth Gyula, az MTA Regionális Kutatások Központjának főigazgatója *A regionális tudomány Magyarországon* című, nagy érdeklődéssel várt előadásában. Álláspontja szerint Magyarországhoz hasonlóan Erdélyben is fölöttébb kívánatos a regionális tudomány megerősödése, szereplőinek szorosabb összefogása. Végül, mintegy az elhangzottak illusztrálásaként röviden bemutatta a hallgatóságoknak a tartalmilag és formailag egyaránt rendkívül igényes *Székelyföld* című monográfiát, amely a *Kárpát-medence régiói* sorozat első köteteként, az előadó szerkesztésében, az *Új Kézfogás Közalapítvány* támogatta székelyföldi ösztöndíjasok közreműködésével az MTA RKK és a *Dialóg Campus Kiadó* gondozásában jelent meg a közelmúltban.

Az általánosabb témájú előadásokat követően Benedek József, a kolozsvári egye-

tem docense a regionalizmus témakörének néhány fontos elméleti kérdését mutatta be, míg Selinger Sándor a Gábor Dénes Főiskola Erdélyi Konzultációs Központjának igazgatója a térinformatikának a régiófejlesztésben betöltött nélkülözhetetlen szerepére mutatott rá előadásában. Az erdélyi magyarság és a moldvai csángók körében végzett kutatások alapján tartott beszámolót Pozsony Ferenc, a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság elnöke. A közelmúlt kedvezően demográfiai folyamatairól, a magyar népesség erőteljes fogyásáról számolt be Balla Árpád főorvos, Hargita megye 1970-2002 közötti népmozgalmi adatainak összegzése kapcsán. A plenáris ülés záró előadását Csávossy György nyugalmazott egyetemi tanár tartotta az erdélyi borok táji jellegzetességeiről.

A konferencia második napján került sor a szakmai vitákra, az EME öt szakosztályának megfelelő bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi; természettudományi és matematikai; orvostudományi és gyógyszerészeti; jog-, közgazdaság- és társadalomtudományi, valamint műszaki tudományok szekciókban. A társadalmi-gazdasági folyamatok területiségét, regionális vonatkozásait legnagyobb számban az EME Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztályának szekciójában képviselték a romániai és a hazai magyar szakemberek. A szekcióban örvendetesen jelen voltak az erdélyi fiatal magyar tudósgeneráció képviselői, és a területi tudományok magyarországi képviselői közül is többen részt vettek a szekció munkájában. A mintegy húsz előadót felvonultató szekcióban elsőként a határ régióknak Kelet-Magyarország integrációs kapcsolataiban betöltött szerepéről az MTA RKK tudományos osztályvezetője, Baranyi Béla szólt, megemlítve a határmentiség és periféria helyzet területi összefüggéseit, a magyar-román határon átfelölő interregionális együttműködés eredményeit és hiányosságait az európai uniós csatlakozás küszöbén.

A környezettudomány szerepe a regionális kutatásokban címmel pedig Buday-Sántha Attila, a Pécsi Tudományegyetem közgazdászprofesszora tartott nagy érdeklődést kiváltó előadást, hangsúlyozva, hogy a 21. században a fejlesztéseket a komplexitásnak kell meghatározni, amely magában foglalja az integrált megelőzési és ellenőrzési rendszer hatékony működtetésének a szükségességét is.

Számos előadás foglalkozott a Székelyfölddel. Az előadók összefoglalták a napjainkban zajló gazdasági-társadalmi átmenet jelenségeit, a régióra jellemző specifikumokat, a regionális identitásról végzett empirikus kutatások eredményeit. Az erdélyi régiókutatás fontos kérdéseit érintette többek között Hajdó Csaba, a Civitas Alapítvány igazgatója. Sok előadó, például Veress Emőd, a Babes-Bolyai Tudományegyetem tanársegéde és Neményi Ágnes docens, a romániai régiókutatás és a regionális fejlődést akadályozó

jogi, finanszírozási és egyéb problémákról, valamint az összefogás hiányáról számolt be. Vincze Mária professzorasszony a romániai Közép-régió területfejlesztésével kapcsolatos eredményeket és problémákat ismertette.

A „regionális” szekcióban folyó tartalmas munka és eszmecsere zárásaként Horváth Gyula összegezte a romániai magyar régiókutatás egyre markánsabb eredményeit, felhívta ugyanakkor a figyelmet a közeljövő legfontosabb feladataira, mindenekelőtt a magyarországi és az erdélyi kutatóhelyek közötti fokozottabb együttműködés lehetőségére, amelynek során a fejlődésben előrébb tartó magyarországi területi tudományok képviselői átadhatják elméleti és módszertani tapasztalataikat. Megismételte a plenáris ülésen is már felvetett elképzelés megvalósítását, egy erdélyi regionális tudományi műhely létrehozását, ez akár önállóan, akár az EME keretei között jönné létre.

HIBAIGAZÍTÁS • Februári számunkban sajnálatos tévedés következtében más név szerepelt az Örösi Pál Zoltánról szóló cikk élén és a tartalomjegyzékben. A dolgozat Bóka Zsolt munkája. Ugyanezen számunk könyvszemléjének egyik szerzője, Mucsi Ferenc neve alól kimaradt *a tört. tud, doktora* cím. A Boros János könyvét ismertető cikk szerzője: Garai Zsolt, PhD., ELTE. A szerzők és az Olvasók szíves elnézését kéri

a Szerkesztőség